

8. Makroekonomie

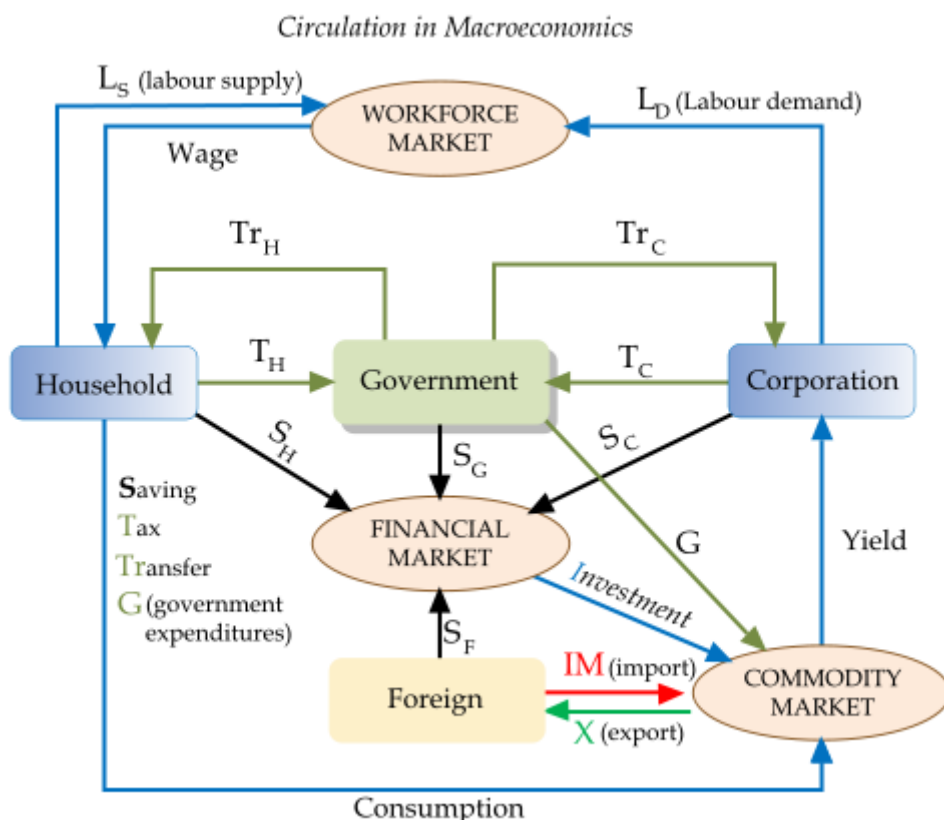
Makroekonomie je odvětví ekonomiky, které se zabývá výkonem, strukturou a chováním národních nebo regionálních ekonomik jako celku. V makroekonomii se studují zejména tzv. ekonomické agregáty:

- výkon ekonomiky,
- (ne)zaměstnanost,
- inflace,
- platební bilance.

Cílem makroekonomie je vysvětlit vztahy mezi kategoriemi jako jsou národní důchod, výkon ekonomiky, spotřeba, nezaměstnanost, inflace, úspory, investice, mezinárodní obchod a mezinárodní finance.

Jedním z hlavních zaměření makroekonomie je studium krátkodobých fluktuací a dlouhodobých cyklů v ekonomice. Makroekonomické modely jsou využívány vládami a velkými korporacemi při definování a hodnocení ekonomických politik a obchodních strategií.

Schéma vztahů, zkoumaných v makroekonomii (rozšíření tzv. dvousektorového modelu ekonomiky)

Zdroj: <http://en.wikipedia.org/wiki/Macroeconomics>

Tradičně se školy makroekonomického myšlení dělí na keynesiánskou a neoklasickou. Keynesiánská se zaměřuje zejména na poptávku, neoklasická na racionální očekávání a

efektivní trhy. Keynesiánští ekonomové upozorňují na neschopnost trhů být zcela efektivní (s argumentem, že ceny a mzdy se pouze neúplně přizpůsobují ekonomickým šokům).

Měření výkonu ekonomiky

Hrubý domácí produkt (HDP, GDP) je nejběžnějším ukazatelem pro měření výkonu ekonomiky. Jedná se o celkovou hodnotu všech konečných produktů a služeb vyprodukovaných danou ekonomikou za daný časový úsek. Obecně může být definován třemi způsoby:

Celkovými výdaji za všechny konečné statky a služby,
Součtem přidané hodnoty v každém stupni produkce ve všech odvětvích ekonomiky, plus daně mínus dotace na produkci
Součtem příjmu vygenerovaného produkcí v dané zemi za dané období (odměny zaměstnancům, daně z produkce a importy mínus dotace, plus hrubý provozní přebytek (zisk).

Nejčastější je však tzv. výdajová metoda:

$GDP = C + I + G + (X-M)$, kde

C je spotřeba,

I jsou investice,

G jsou vládní výdaje (bez započítání transferů),

(X-M) je čistý export (export – import).

„Hrubý“ v názvu ukazatele znamená, že nejsou započítané odpisy kapitálových investic. Pokud by odpisy byly započítány, získáme čistý domácí produkt.

Mezinárodní standard pro výpočet HDP se jmenuje „SNA93“, což je zkratka z „System of National Accounts“ z roku 1993. Na této metodice se shodly OECD, Světová banka, MMF, EU a Spojené národy (viz <http://unstats.un.org/unsd/sna1993/toctop.asp>)

HDP per capita se často využívá jako indikátor životního standardu v dané ekonomice, s argumentem, že občané dané země budou mít přínos z rostoucí ekonomické produkce. Výhodou je, že HDP je měřeno skoro všemi zeměmi a velmi často (čtvrtletně), a umožňuje tak postihnout změny trendů. Nevýhodou je, že striktně vzato, to není indikátor životní úrovně. Z toho se pak odvíjí celá řada kritik a snah o zavedení lepšího, alternativního indikátoru životní úrovně:

Základními problémy při uvažování o HDP jako indikátoru životní úrovně jsou tyto:

- nebere v úvahu distribuci bohatství, resp. spravedlnost takové distribuce
- nezahrnuje netržní transakce
- nezahrnuje šedou ekonomiku
- nezahrnuje nepeněžní transakce (např. barter v chudých i bohatých zemích)
- nebere v úvahu kvalitu spotřebovávaného zboží a služeb
- neřeší co je produkováno (např. je-li to environmentálně škodlivé nebo nikoliv)
- nezahrnuje externality (ani pozitivní, ani negativní)
- nebere v úvahu dlouhodobou udržitelnost růstu ekonomiky (např. může být krátkodobý růst vyvolaný přečerpáním přírodních zdrojů, po kterém následuje prudký a dlouhý pokles).

Alternativami jsou

Index lidského rozvoje (Human Development Index),
Indikátor skutečného pokroku (Genuine Progress Indicator), resp. Index udržitelného ekonomického blahobytu (Index of Sustainable Economic Welfare),
Hrubé národní štěstí (Gross National Happiness),
Happy Planet Index (Index šťastné planety).

Podrobnosti o jednotlivých indexech si prosím dohledejte – doporučuji anglickou Wikipedii, kde naleznete odkazy na další relevantní zdroje k jednotlivým alternativním indikátorům.